

Moskovits Jenő, A Zsidó Iskola Igazgató-Tanára A Gyerekekkel

Marosvásárhely, 1933. június 15., akkor volt vége az iskolaévnnek. ?Heim Jutka negyedik osztályos tanuló? -- ez van a hátára írva. Heim Jutka húga osztálytársam volt -- az első sorban balról a negyedik lány --, nem jött vissza a deportálásból. Jutka visszajött, és neki valahol megmaradt ez a kép, és azért adta nekem, mert az édesapám rajta van, és akkor nekem biztosan értékesebb, mint neki. Édesapám középen a második sorban ül. Az ősz hajú férfi egy tanító bácsi volt, Radó Ferencnek hívták. Ő volt az én tanító bácsim is az első négy osztályban. Jutka nagyon hamar férjhez ment, miután hazakerült, és kiment Izraelbe, azóta nem tudok róla semmit. Az édesapám lett az igazgatója a zsidó elemi iskolának, igazgató-tanító volt, mert tanított is. Engem nem tanított. Most is úgy van, hogy egytől négyig végigvisz egy tanító egy osztályt. Én egy másik tanító bácsit fogtam ki, akit Radó Ferencnek hívtak, ő akkor kezdte az első osztályt. Négy tanító volt az iskolában, két férfi és két nő, ötödiknek jött a Deutsch bácsi, aki csak ivritet tanított. Az egyik nő volt Rosenfeld Böske, a másik Kohn Ilona. A deportálásból egyedül ez a Kohn Ilona jött haza a tanítók közül. A háború után magas rangja volt, tanfelügyelő is volt. Még a háború előtt férjhez ment Salamon Ernőhöz. Azt hiszem, őt munkaszolgálatra vitték, kikerült az oroszokhoz, és nem jött vissza. Kohn Ilona a deportálás után megint férjhez ment. Abban az időben általában a tanítókkal s tanárokkal igyekeztek megtartani azt a távolságot a tanulók, nagyon tisztelték a tanítókat, tanárokat, nem volt az a bizalmas légkör, ami most létezik. Régebben azért más szemmel voltak nézve a gyerekek a családon belül is, a gyerekek előtt nem tártak ki úgy minden problémát, mint ahogy most. Régebb nem közölték a gyerekekkel, hogyha nehézségek, nézeteltérések vagy viták voltak, hogy jaj hát ez nem való a gyerekeknek. A gyerek előtt nem volt vita. A régebbi gyerekek sokkal később lettek felnőttek, mint a mostaniak. Az iskolában a sarokba állítás, fülhúzás, tenyeres volt a büntetés -- verni nem verték a gyermekeket. Ki kellett nyújtani a tenyeret, s akkor egy vonalzóval vagy vékony nádpálcával körmöst is adtak. [Ez persze a tenyeres, a körmösnél össze kellett zárni az ujjakat, és úgy vertek rá pálcával a gyerekek ujjhegyére, körmére. -- A szerk.] A rabbi nem büntetett, ő csak mikor kérdezett valamit, s az ember nem szívesen válaszolt, akkor kérdezte, hogy ?Igazat mondasz? Lássuk!?, s akkor az orrukra tette az ujját, s mondta, hogy

?Puha az orrod, nem mondtál igazat?. Akkor aztán mondtuk, hogy hát nem éppen úgy volt, hanem másképpen volt.